

Betænkning

over forslag til lov om Statens Uddannelsesstøtte [opt. af Tove Nielsen].

(Afgivet af undervisningsudvalget den 21. marts 1975).

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder. I forbindelse hermed har undervisningsministeren dels skriftligt, dels i et samråd besvaret en række spørgsmål.

Udvalget har modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Ahm's kursus, lærerkollegiet,
 Akademisk Studenterkursus,
 lærerkollegiet,
 Danske Teknika, Studierådet ved
 Frederikshavn Gymnasium og HF,
 fælleselevrådet,
 Fyns Studenterkursus, lærerkollegiet,
 Gedved Statsseminarium,
 De studerendes Råd,
 Gedved Statsseminarium,
 HF-repræsentanter fra,
 Gentofte Studenterkursus, lærerkollegiet,
 Haderslev Statsseminarium,
 De studerendes Råd,
 Haslev Teknikum,
 Foreningen af studerende ved,
 Helsingør Teknikum,
 De studerendes Råd,
 Horsens, Faglig Ungdom,
 Horsens, HF-enkeltfagskursus,
 repræsentanter fra,
 Horsens, Ingeniørskolen, De studerende
 ved,
 Horsens Statsskole, repræsentanter for
 HF,
 Høng Studenterkursus og HF,
 lærerkollegiet,
 Kolding Seminarium,
 De studerendes Råd,
 Københavns dag- og aftenseminarium,
 De lærerstuderendes Råd,
 Lemvig, Nr. Nissum Seminarium,
 De studerendes Råd,
 Odense Studenterkursus, lærerkollegiet,

Odense Teknikum, De studerendes Råd,
 Ollerup, Den frie lærerskole,

De studerende ved,
 Ribe Statsseminarium,
 De studerendes Råd,
 Rønede Studenterkursus, lærerkollegiet,
 Skive Seminarium, De studerendes Råd,
 Skårup Statsseminarium,

De studerendes Råd,
 Statens og Hovedstadskommunernes
 Kursus til Studentereksamen,
 lærerkollegiet ved,

Toftegård Statskursus, lærerkollegiet ved,
 Vesterbro Statskursus, lærerkollegiet ved,
 Ålborg Seminarium, De studerendes Råd,
 Ålborg Studenterkursus,
 lærerkollegiet ved, og
 Aarhus Teknikum, De studerendes Råd.

Et *flertal* (venstres, fremskridtspartiets, det radikale venstres, det konservative folkepartis, kristeligt folkepartis og centrumdemokraternes medlemmer af udvalget) indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal inden for flertallet* (det radikale venstres medlem af udvalget) erkender, at lovforslagets form for ydelse af uddannelsesstøtte kunne være mere tilfredsstillende. Mindretallet konstaterer imidlertid, at lovforslagets gennemførelse er et led i det forlig, som i september blev indgået imellem 6 partier i folketinget, hvoraf det radikale venstre var det ene, og tilslutter sig derfor flertallet.

Mindretallet opfordrer undervisningsministeren til med virkning fra finansåret 1976-77 at fremkomme med et forslag til generel ændring af den nuværende form for uddannelsesstøtte.

Mindretallet ønsker tillige konteringen af de i lovforslagets § 10, stk. 4, nævnte reserver, der vedrører perioden forud for støtteåret 1974-75, vurderet nærmere mellem 2. og 3. behandling.

Et *mindretal* (socialdemokratiets, socialistisk folkepartis og venstresocialisternes medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *flertal inden for mindretallet* (socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) vender sig skarpt imod gennemførelsen af lovforslaget og den måde, hvorpå flertallet på trods af de sagkyndiges advarsler fremskynder en ordning, som kan bringe kaos i Statens Uddannelsesstøtte. Man gør opmærksom på den tidligere undervisningsministers understregning af, at datoen for vedtagelsen af lovforslaget måtte være den 7. marts 1975, hvis fristerne skulle overholdes. Fristerne er altså *ikke* overholdt, hvad man skarpt har understreget konsekvenserne af.

Udvalget har end ikke fået lejlighed til at gennemdrøfte forslagens konsekvenser for de uddannelsessøgende og deres læreanstalter. Ej heller har man kendskab til, om pengeinstitutterne vil være i stand til at tilbyde lån, der er en forudsætning for lovforslagets gennemførelse.

Socialdemokratiet og socialistisk folkeparti ønsker at afvente en ændring af Statens Uddannelsesstøtte, til ministeren fremkommer med det af hende bebudede ændringsforslag. Mindretallet ønsker i forbindelse med gennemførelsen af lovforslaget at pege på de i betænkningen optrykte bilag.

Et *mindretal inden for mindretallet* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) må på det skarpeste vende sig imod de asociale tendenser, som lovforslaget er udtryk for. De kostbare banklån, som forslaget tvinger de uddannelsessøgende til at optage, vil virke særlig afskrækkende på netop de grupper af unge, der kommer fra de dårligst stillede hjem. Mindretallet vil fremkomme med et forslag om en principielt anderledes form for uddannelsesfinansiering.

Et *andet mindretal inden for mindretallet* (venstresocialisternes medlem af udvalget) tager den skarpeste afstand fra lovforslaget. Det vil medføre stærkt forringede økonomiske kår for de uddannelsessøgende og vil forhindre tusinder af ubemidlede unge i at få den uddannelse, som de burde have krav på. Mindretallet har i udvalget protesteret imod den helt uforvarlige behandling, forslaget har fået under udvalgsarbejdet. Dets konsekvenser er i højeste grad utilstrækkeligt belyst.

Brixtofte (V).	Brøndsted (V).	Tove Nielsen (V).	Brøndlund Nielsen (V).
Halvgaard (FP).	Jytte Røge (FP).	Chr. Christensen (KrF), næstformand.	Arnfast (CD).
Jens Kristian Hansen (S).		Camre (S).	Robert Pedersen (S).
Winnie Russell (S).		Søgaard (S).	Svend Haugaard (RV), formand.
Kristine Helberg (SF).		Sigsgaard (VS).	Gerda Møller (KF).

Bilag 1.

Spørgsmål til undervisningsministeren og ministerens besvarelse heraf.

Spørgsmål 1:

„Ved folketingets første behandling af lovforslaget oplyste ministeren, at fristen for at ændre lov om uddannelsesstøtte var overskredet. Ministeren bedes uddybe de vanskeligheder, der vil opstå, såfremt lovforslaget på trods af dette vedtages på nuværende tidspunkt.“

Svar:

Den foreslåede lovændring vil nødvendigvis indgribende ændringer i edb-systemet. En ændring på dette sene tidspunkt vil betyde, at en forsvarlig testning ikke kan gennemføres, hvis de normale udbetalingsterminer skal overholdes. Resultatet kan blive fejlregninger, der må rettes manuelt, efterbetalinger og krav om tilbagebetaling. I forbindelse med en forsinket indsendelse af ansøgningerne vil den samlede arbejdsbyrde i efterårshalvåret kunne blive meget vanskeligt overkommelig.

Udbetaling pr. 1. september er kun mulig, hvis de ansøgninger for uddannelsessøgende, der påbegynder et undervisningsår i august måned eller i de første dage af september, ligger klar til behandling i Statens Uddannelsesstøtte den 1. august.

Ansøgningerne skal indsendes til Statens Uddannelsesstøtte af skolernes stipendie-nævn, der dels skal påse, at ansøgningerne er rigtigt udfyldt, herunder at de indeholder alle oplysninger, der er nødvendige for støt-beregningen, dels attesterer ansøgenes studieegnethed og studieaktivitet. Dette stipendie-nævnsarbejde må nødvendigvis foregå inden sommerferien. Stipendie-nævnene har derfor stærkt henstillet til Statens Ud-dannelsesstøtte, at ansøgninger, vejlednings-materiale m. v. udsendes til skolerne i *begyndelsen af april måned*, således at der bliver en rimelig tid til ansøgningsmaterialets udlevering, skemaernes udfyldning og be-handlingen i nævnene. Lovforslagets sene

vedtagelse vil medføre, at ansøgningsmate-rialet tidligst vil kunne foreligge i stipendie-nævnene i de sidste dage af maj måned, hvor regelmæssig undervisning ofte vil være op-hørt og de uddannelsessøgende og stipendie-nævnenes medlemmer være optaget af ek-saminer og prøver.

Den 1. august 1974 var til Statens Ud-dannelsesstøtte i alt indgået 52.116 ansøg-ninger. I løbet af august måned indgik yderligere ca. 40.000 ansøgninger. Der vil i 1975, hvis lovforslaget gennemføres, opstå en me-get stor ophobning i Statens Uddannelses-støtte, ikke blot af ansøgninger til normal behandling, men også af alle de (ca. 5.000), som skal særbehandles, fordi særlige forhold gør sig gældende. En betydelig forsinkelse af arbejdet i Statens Uddannelsesstøtte må derfor forventes i efteråret 1975.

Spørgsmål 2:

„Venstres lovforslag indebærer, at penge-institutterne skal udbetale en langt større del af uddannelsesstøtten end efter den nugæl-dende lovgivning. Ministeren bedes oplyse, hvorvidt pengeinstitutterne har givet til-sagn om at ville udbetale disse ydelser.“

Svar:

Pengeinstitutterne har ikke nu eller tid-ligere givet bindende tilsagn om at ville yde lån mod statsgaranti. Allerede efter den gæl-dende ordning afgør det enkelte pengeinsti-tut, om det vil yde et lån. Navnlig i penge-knappe tider yder pengeinstitutterne kun lån til ansøgere, som selv eller gennem deres forældre i forvejen har forbindelse med pen-geinstituttet. Der har dog hidtil kun i for-holdsvis få tilfælde foreligget vanskelighed med hensyn til opnåelse af lån på grundlag af en garantierklæring fra Statens Uddannel-sesstøtte. Spørgsmålet om, hvorledes for-holdene vil ligge efter den ved lovforslaget forudsatte væsentlige udvidelse af pengein-

stitutternes samlede långivning til uddannelsessøgende, har ikke forud for lovforslagets fremsættelse været drøftet. Det har på grund af tidspresset heller ikke siden været muligt at få etableret forhandlinger med pengeinstitutternes organisationer.

Spørgsmål 3:

„Efter lovforslaget skal staten kautionere for et meget stort antal statskautionerede lån. Ministeren bedes oplyse, hvor store udgifter denne kautionsforpligtelse påfører statskassen, og hvor store udgifterne findes at ville blive, såfremt lovforslaget gennemføres.“

Svar:

Efter den gældende lov påregner Statens Uddannelsesstøtte i 1975-76 at skulle indfri lån på i alt 26 mill. kr. Beløbet ventes at ville stige væsentligt, efterhånden som et stadigt større antal uddannelsessøgende kommer under tilbagebetaling. For årene 1976-77, 1977-78 og 1978-79 er skønsmæssigt anslået at skulle indfries beløb på henholdsvis 34 mill. kr., 42 mill. kr. og 50 mill. kr.

Med en fuldstændig erstatning af lån i med statsgarantilån, således som lovforsla-

get forudsætter, vil den samlede årlige garantium blive forøget med ca. 50 pct. Denne forøgelse vil først efterhånden gøre sig gældende i den lånesum, der må indfries, men en forholdsmæssig stigning vil medføre indfriessummer på henholdsvis 39 mill. kr., 51 mill. kr., 63 mill. kr. og 75 mill. kr. i de nævnte 4 år. Som nævnt vil stigningen dog først gøre sig fuldt ud gældende i løbet af nogle år. Til gengæld vil de større individuelle lån medføre en betydelig større risiko for, at indfrielse vil blive nødvendig, idet banker og sparekasser under forhandlinger med Statens Uddannelsesstøtte har erklæret kun at kunne godkende en afviklingsperiode på højst 8 år efter en uddannelses afslutning, hvilket ofte vil føre til tilbagebetalingskrav på 20.000-30.000 kr. årligt. Hertil kommer, at bankerne og sparekasserne i den seneste tid er gået over til at anvende en opsigelsesfrist på 6 måneder i tilfælde, hvor de uddannelsessøgende flytter en indlånskonto, f. eks. fordi de flytter fra byen, eller hvor der ikke kan opnås enighed mellem det pågældende pengeinstitut og låntageren om en afviklingsordning. I dette sidste forhold har pengeinstitutternes organisationer ikke kunnet gribe ind.

Bilag 2.

Rådet for Uddannelsesstøtten har ved skrivelse af 30. januar 1975 afgivet en udtalelse angående lovforslaget til den daværende undervisningsminister. Fra denne skrivelse, der er fremsendt til udvalget, refereres nedenstående rådets konklusioner:

Rådets konklusioner:

Rådet for Uddannelsesstøtten kan ud fra en helhedsvurdering *ikke* støtte, at det forelagte lovforslag gennemføres.

Som nævnt ovenfor må Rådet skarpt tage afstand fra den ændrede målsætning, uddannelsesstøtten vil få, hvis loven gennemføres.

Rådet må tillige vende sig imod forslaget om, at statslån, som er rentefrie i studietiden og herefter forrentes med 1 pct. over diskontoen, erstattes med statskautionerede lån. Som tidligere bemærket kan dette forslag betyde en væsentlig forøgelse af statens udgifter samtidig med, at det på afgørende måde forringer de uddannelsessøgendes i forvejen dårlige økonomiske situation og pålægger dem helt utroligt store tilbagebetalingsbyrder. Rådet har både i denne skrivelse og i skrivelse af 2. november 1974 påvist, at dette forslag, som fremstilles som en besparelse, i realiteten rummer en risiko for en

væsentlig udgift for staten via statens øgede kautionsforpligtelse.

Rådet må indtrængende fraråde, at der sker nedskæringer for de 16-17 årige. Rådet kan under ingen omstændigheder acceptere en uddannelsesstøttepolitik, som tvinger de økonomisk svagest stillede ud af uddannelsessystemet.

Rådet anmoder ministeren om omgående at ville gøre folketingets undervisningsudvalg bekendt med nærværende skrivelse.

Rådet forventer at blive indkaldt til en drøftelse i den allernærmeste fremtid.

Rådet agter straks efter 1. behandling af lovforslaget at søge foretræde for folketingets undervisningsudvalg.

Det bemærkes, at denne skrivelse er enstemmigt vedtaget på rådsmødet den 28. januar 1975, idet finansministeriets repræsentant, Marianne Nielsen, dog tilkendegav, at hun ikke så sig i stand til at stemme for skrivelsen.

På Rådets vegne

Jens Bengtsson.